

ЩОРІЧНИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ
Донецького Інституту Туристичного Бізнесу

В І С Н И К

Д І Т Ї

СЕРІЯ

“Економіка, організація і управління підприємствами”
(в туристичній сфері)

11'2007

Засновник Донецький інститут туристичного бізнесу

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 7470 від 24.06.2003 р.
Видано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України

Матеріали друкуються мовами оригіналів – українською та російською

©Донецький інститут туристичного бізнесу, 2007

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор: д.е.н., проф. М.М. Туріянська.

Заступники головного редактора: к.т.н., доц. В.Ф. Данильчук, д.т.н., доц. Г.М. Алейнікова.

Відповідальний секретар: к.е.н., доц. Є.В. Кравченко.

Члени редколегії: д.е.н., проф., академік НАН України О.І. Амоша, д.е.н. О.В. Бреславцев, д.е.н., проф. М.Г. Гузь, д.е.н., І.В. Питенко, д.е.н., проф. Ф.Ю. Поклонський, д.т.н., В.Ф. Горягін, к.е.н., доц. Р.І. Балашова, к.е.н., доц. Л.І. Гатілова, к.е.н. В.В. Крачковський.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Главный редактор: д.э.н., проф. М.М. Туриянская.

Заместители главного редактора: к.т.н., доц. В.Ф. Данильчук, д.т.н., доц. Г.М. Алейникова.

Ответственный секретарь: к.э.н., доц. Е.В. Кравченко.

Члены редколлегии: д.э.н., проф., академик НАН Украины А.И. Амоша, д.э.н. А.В. Бреславцев, д.э.н., проф. Н.Г. Гузь, д.э.н., И.В. Питенко, д.э.н., проф. Ф.Е. Поклонский, д.т.н. В.Ф. Горягин, к.э.н., доц. Р.И. Балашова, к.э.н., доц. Л.И. Гатилова, к.э.н. В.В. Крачковский.

THE EDITORIAL BOARD

Editor-in-chief: Dr. Econ. Sci., Prof. M.M. Turiyanskaya.

Deputies of Editor-in-chief: Cand. Techn. Sci., Ass. Pr. V.F. Danilchuk, Dr. Techn. Sci., Ass. Pr. G.M. Aleynikova.

Responsible secretary: Cand. Econ. Sci., Ass. Pr. Y.V. Kravchenko.

Members of the Editorial Board: Dr. Econ. Sci., Prof., Academician of NAS of Ukraine A.I. Amosha, Dr. Econ. Sci. A.V. Breslavtsev, Dr. Econ. Sci., Prof. N.G. Guz, Dr. Econ. Sci., I.V. Pitenko. Dr. Econ. Sci., Prof. F.E. Poklonskiy, Dr. Techn. Sci. V.F. Goryagin, Cand. Econ. Sci. Ass. Pr. R.I. Balashova, Cand. Econ. Sci., L.I. Gatilova, Cand. Econ. Sci., V.V. Krachkovskiy.

Рекомендовано до друку вченою радою Донецького інституту туристичного бізнесу (протокол від 17 травня 2007 р. № 4).

Статті, опубліковані в журналі, зараховуються як фахові з економічних наук.

Серія: Економіка, організація і управління підприємствами (в туристичній сфері)

(підстава: постанова президії ВАК України від 12.06.2002 р. № 1–05/6).

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв, назв підприємств, організацій, установ та іншої інформації несуть автори статей.

Висловлені у цих статтях думки можуть не збігатися з точкою зору редакційної колегії і не покладають на неї ніяких зобов'язань.

Усі права захищені. Передрук дозволяється лише зі згоди автора та редакції.

Науковий редактор д.е.н., проф. М.М. Туріянська

Редактори: С.С. Фоміна, Л.Х. Соловійова

Комп'ютерна верстка Т.В. Тимошенко

Адреса редакції: Україна, 83114, м. Донецьк, вул. Університетська, 94

Телефон: (062) 381–99–63. **Тел./факс:** (062) 311–25–04

E-mail: ditb@ditb.donbass.com, **web-сторінка:** <http://www.ditb.donbass.com>.

ЗМІСТ

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ В ТУРИСТИЧНІЙ СФЕРІ

Амоша О.І., Антоненко В.П. Проблема низької вартості робочої сили в Україні та шляхи її підвищення.....	8
Войнаренко М.П. Кластерні моделі об'єднання підприємницьких структур у туристичній галузі та сфері розваг.....	13
Зеленська Л.І. Шляхи збільшення туристичного потенціалу регіону (на прикладі Дніпропетровської області).....	19
Поклонський Ф.Ю. Потенційні можливості розвитку туризму як складової частини ринкового виробництва.....	22
Смирнов І.Г. Логістична модель сталого розвитку туристичної галузі в Україні.....	26
Стеченко Д.М., Розметова О.Г. Формування стратегії диверсифікованого розвитку санаторно-курортних центрів.....	31
Большенко С.Ф., Тюріна Б.В. Особливості менеджменту контактного персоналу в готельному господарстві.....	36
Данильчук В.Ф. Еволюційні процеси диверсифікації підприємств туристичного бізнесу в Україні та напрями їх прискорення.....	41
Якименко В.І., Крюкова Т.І. Індивідуалізація суспільства – запорука творчо-креативного розвитку України.....	49
Гоблик Н.М. Формування стратегічних напрямів діяльності організацій сфери туризму.....	53
Кравченко В.В. Стан і перспективи оновлення основного капіталу.....	57
Кравцов С.С. Можливості розширення участі органів міського самоврядування сільського зеленого туризму в Україні.....	64
Шимкова В.Є. Логістичне управління потоковими процесами в туристичному бізнесі.....	70

ЕКОНОМІКА І ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИЗМУ

Близнюк А.М., Давиденко Л.І, Коніщева Н.Й. Механізми державного регулювання сфери туризму: сутність і шляхи удосконалення.....	76
Кузьменко Г.В., Алєйнікова Г.М. Стан і завдання розвитку дитячого оздоровчого туризму в Україні.....	84
Березін О.М. Мале підприємництво та зелений туризм: перспективи розвитку.....	93
Горягін В.Ф. Обґрунтування необхідності створення сучасного парку розваг у м. Донецьку.....	97
Гузь М.Г., Леонова Г.Д., Зайцева А.М. Споживча цінність продукту в умовах конкуренції.....	103
Туріянська М.М., Панасюк К.А. Методика оцінки фінансової стійкості малих підприємств туристичного бізнесу.....	114
Афанасьєв О.Е. Оцінка забезпеченості рекреаційно-туристськими ресурсами адміністративно-територіальних одиниць королівства Іспанія.....	121
Балашова Р.І. Удосконалення методів планування собівартості туристичних послуг.....	128
Дітковська С.О. Іноземний туризм в Україні: проблеми та перспективи розвитку.....	134
Кобанець Л.О. Напрями стратегічного розвитку рекреаційної діяльності й туризму в м. Донецьку.....	138
Кравченко Є.В. Еколого-економічні проблеми туристичного бізнесу в промисловому регіоні.....	148

СОДЕРЖАНИЕ

УПРАВЛЕНИЕ ПРЕДПРИЯТИЯМИ В ТУРИСТИЧЕСКОЙ СФЕРЕ

Амоша А.И., Антоненко В.П. Проблема низкой стоимости рабочей силы в Украине и пути ее повышения.....	8
Войнаренко М.П. Кластерные модели объединения предпринимательских структур в туристической отрасли и сфере развлечений.....	13
Зеленская Л.И. Пути увеличения туристического потенциала региона (на примере Днепропетровской области).....	19
Поклонский Ф.Е. Потенциальные возможности развития туризма как составной части рыночного производства.....	22
Смирнов И.Г. Логистическая модель устойчивого развития туристической отрасли в Украине.....	26
Стеченко Д.Н., Розметова О.Г. Формирование стратегии диверсифицированного развития санаторно-курортных центров.....	31
Большенко С.Ф., Тюрина Б.В. Особенности менеджмента контактного персонала в гостиничном хозяйстве.....	36
Данильчук В.Ф. Эволюционные процессы диверсификации предприятий туристического бизнеса в Украине и направления их ускорения.....	41
Якименко В.И., Крюкова Т.И. Индивидуализация общества – залог творческо-креативного развития Украины.....	49
Гоблик Н.М. Формирование стратегических направлений деятельности организаций сферы туризма.....	53
Кравченко В.В. Состояние и перспективы обновления основного капитала.....	57
Кравцов С.С. Возможности расширения участия органов местного самоуправления в развитии сельского зеленого туризма в Украине.....	64
Шимкова В.Е. Логистическое управление потоковыми процессами в туристическом бизнесе.....	70

ЭКОНОМИКА И ОРГАНИЗАЦИЯ ТУРИЗМА

Близнюк А.М., Давиденко Л.И., Конищева Н.И. Механизм государственной регуляции сферы туризма: сущность и пути совершенствования.....	76
Кузьменко А.В., Алейникова Г.М. Состояние и задачи развития детского оздоровительного туризма в Украине.....	84
Березин А.В. Малое предпринимательство и зеленый туризм: перспективы развития.....	93
Горягин В.Ф. Обоснование необходимости создания современного парка развлечений в г. Донецке.....	97
Гузь Н.Г., Леонова Г.Д., Зайцева А.М. Потребительская ценность продукта в условиях конкуренции.....	103
Туриянская М.М., Панасюк Е.А. Методика оценки финансовой устойчивости малых предприятий туристического бизнеса.....	114
Афанасьев О.Е. Оценка обеспеченности рекреационно-туристскими ресурсами административно-территориальных единиц королевства Испания.....	121
Балашова Р.И. Совершенствование методов планирования себестоимости туристических услуг.....	128
Дитковская С.А. Иностраный туризм в Украине: проблемы и перспективы развития.....	134
Кобанец Л.А. Направления стратегического развития рекреационной деятельности и туризма в г. Донецке.....	138
Кравченко Е.В. Эколого-экономические проблемы туристического бизнеса промышленного региона.....	148

TABLE OF CONTENTS

MANAGEMENT OF ENTERPRISES IN THE TOURIST SPHERE

Amosha O.I., Antonets V.P. Issues of low cost of labour power in Ukraine and ways to raise it.....	8
Voynarenko M.P. Cluster models of unifying enterprise structures in the tourist and entertainment spheres.....	13
Zelenskaya L.I. Ways of increasing of tourism potential of a region (at the model of the Dnepropetrovsk oblast).....	19
Poklonskiy F.E. Potential possibilities of development of tourism as a component part of market production.....	22
Smirnov I.G. Logistic model of sustainable development of the tourist field in Ukraine.....	26
Stechenko D.N., Rozmetova O.G. Formation of the strategy of diversification development of sanatorium-resort centers.....	31
Bolshenko S.F., Tyurina B.V. Distinctive features of management of contact personnel in the hospitality business.....	36
Danilchuk V.F. Evolutionary process of diversification of tourist business enterprises in Ukraine and directions of its acceleration.....	41
Yakimenko V.I., Ktyukova T.I. Individualization of the society is a mortgage of creative development of Ukraine.....	49
Goblik N.M. Formation of strategic directions of activity of organizations the tourist sphere.....	53
Kravchenko V.V. State and prospects of renewal of fixed assets.....	57
Kravtsov S.S. Opportunities of widening of participation of organs of local self governing in the development of rural tourism in Ukraine.....	64
Shimkova V.Ye. Logistics management of flows processes in tourist business.....	70

ECONOMY AND ORGANIZATION OF TOURISM

Bliznyuk A.M., Davidenko L.I., Konishcheva N.I. Mechanism of state regulation of the sphere of tourism: essence and ways of improvement.....	76
Kuzmenko A.V., Aleynikova G.M. Condition and development tasks of children health improving tourism in Ukraine.....	84
Berezin A.V. Petty enterprise and green tourism: development prospects.....	93
Goryagin V.F. Substantiation of necessity of starting a modern entertainments park in Donetsk.....	97
Guz N.G., Leonova G.D., Zaytseva A.M. Consumption value of a product under the competition conditions.....	103
Turiyanskaya M.M., Panasyuk E.A. Method of estimation of financial stability of small enterprises of tourist business.....	114
Afanasyev O.E. Evaluation of availability of recreation-tourist resources of administrative-territory units of the Kingdom of Spain.....	121
Balashova R.I. Improvement of planning methods of cost of tourist services.....	128
Ditkovskaya S.A. Foreign tourism in Ukraine: problems and prospects of development..	134
Kobanets L.A. Directions of strategic development of recreation activity and tourism in Donetsk.....	138
Kravchenko E.V. Ecological-economic problems of tourist business in an industrial region.....	148
Semichastnyy I.L. Automation of management by enterprises of hotel business on the basis of introduction of the programme complex <i>Parus – hospitality business</i>	154
Shekhovtsova Y.A. Proper names in tourist sphere.....	160
Vinnichuk R.A., Gerbut M.V. Organizational culture as a tool of creation of competitiveness of an organization in tourist industry.....	164

кредиторам приймати рішення о можливості надання кредитів туристичним підприємствам, а інвесторам – вкладувати інвестиції і проводити постійний моніторинг їх діяльності.

Література

1. www.donbasstuor.org.
2. Берджес Дж., Штайнхофф Д. Основы управления малым бизнесом: Пер. с англ. – М.: ЗАО «Бином», 1998. – 496 с.
3. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2001. – 277 с.
4. Вороніна Л.І., Малий бізнес та підприємництво як засіб адаптації до ринкових форм господарювання. – К.: Т-во «Знання України», 1996. – 196 с.
5. Воробьева Л.А. Развитие малого предпринимательства: теория и опыт. – Донецк: ИЭП НПК, 1997. – 32 с.
6. Козаченко Г.В., Воронкова А.Е., Медяник В.Ю., Назаров В.В. Малий бізнес: стійкість та компенсаторні можливості: Монографія. – К.: Лібра, 2003. – 328 с.
7. Мессенгисер М. Экономическая сущность предпринимательства. – М.: Наука, 1998. – 230 с.
8. Уилсон П. Финансовый менеджмент в малом бизнесе: Пер. с англ. – М.: Аудит, 1995. – 455 с.
9. Хоскинг А. Основы предпринимательства. – М.: Международные отношения, 1993. – 350 с.
10. Про концепцію переходу України до сталого розвитку: проект Закону України, 1997//www.rada.gov.ua.
11. Пронский Л.М. Три источника прибыли. – М.: Финансы и статистика, 1995. – 140 с.
12. Мельник Л.Ю. Основы підприємництва та ринкової економіки. – К., 1995. – 174 с.
13. Гиляровская Л.Т., Вехорева А.А. Анализ и оценка финансовой устойчивости коммерческого предприятия. – СПб.: Питер, 2003. – 256 с.
14. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. – К., 2005. – 196 с.
15. Бочаров В.В. Финансовый анализ. – СПб.: Питер, 2005. – 240 с.
16. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. Т.1. – К.: «Ника-Центр», «Эльга», 1999.

© М.М. Турьянская, Е.А. Панасюк
Надійшла до редакції 28.12.2006 р.

УДК 338.482 (460)

О.Є. Афанасьєв, к.геогр.н.

(Дніпропетровський національний університет)

**ОЦІНКА ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТСЬКИМИ
РЕСУРСАМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ
КОРОЛІВСТВА ІСПАНІЯ**

У статті розглядається питання актуальності оцінки рекреаційно-туристських ресурсів території Іспанії, обґрунтовується вибір показників для оцінювання, здійснена покомпонентна та узагальнююча інтегральна оцінка забезпеченості адміністративних регіонів Іспанії ресурсами для розвитку міжнародного туризму.

В статье рассматриваются вопросы актуальности оценки рекреационно-туристских ресурсов территории Испании, обосновывается выбор показателей для оценивания, проведена покомпонентная и обобщающая интегральная оценка обеспеченности административных регионов Испании ресурсами для развития международного туризма.

Issues of urgency of estimation of recreational tourist resources of the territory of Spain are considered, the choice of parameters for an estimation is grounded, the estimation of provision of the administrative areas of Spain with resources for development of the international tourism has been made.

Регіон, що бажає стати популярною туристичною територією, повинен мати унікальні природні та культурні комплекси і пропонувати їх на туристський ринок, а також оптимізовану систему природокористування. Все це притаманне Іспанії – країні, яка вже багато років поспіль визнається Всесвітньою туристською організацією як лідер за обсягами туристських потоків. У зв'язку з цим постає актуальне питання про повноту й обсяг використовуваного рекреаційно-туристського потенціалу (РТП) території цієї країни, і зокрема, чи є перспективи подальшого розширення обсягів туристської діяльності, чи, можливо, їхнє використання відбувається на граничній межі? Передусім зазначимо: відповіддю на ці питання буде те, що на сучасному етапі розвитку туризму Іспанія використовує далеко не весь свій природний, історико-культурний та соціально-економічний потенціал. Це доводить оцінка забезпеченості рекреаційно-туристськими ресурсами (РТР) адміністративно-територіальних одиниць (АТО) Королівства Іспанії.

Цілі та завдання статті. Королівство Іспанія сьогодні посідає перше місце в світі за обсягом туристичних потоків до неї. Зрозуміти цей феномен, обґрунтувати чинники, які обумовили дану ситуацію, проаналізувати ступінь залучення різноманітних складових рекреаційної сфери і зробити висновки про можливість подальшого їх розвитку і застосування – *мета* даної роботи. Об'єктом дослідження є методика оцінки РТР території як бази розвитку туризму, предметом – РТР Королівства Іспанія.

Рекреаційна проблематика стала досить актуальною для всього цивілізованого світу ХХ ст., через її пов'язаність із реалізацією одного з найголовніших прав людини – права на відпочинок. На поч. ХХІ ст. у більшості держав світу рекреація розвивається як система, що надає можливості для ознайомлення з природою, культурою, звичаями, духовними та релігійними цінностями країни. Природно, що ця галузь суспільного виробництва стала одним із головних об'єктів дослідження науковців; свідчення тому – існування таких наукових дисциплін, як рекреалогія, туризмологія, туристичне країнознавство та ін. [9]. Відповідно розроблена й методологія дослідження РТП та РТР території.

На сьогоднішній день класичними працями, присвяченими науковому дослідженню понять “туристичні ресурси” (ТР) та “рекреаційні ресурси” (РР), є доробки О.О. Бейдика [4], А.Я. Бовсуновської та С.Н. Голубничої [6, 12], В.А. Квартальнова [7], Н.П. Крачило [8].

В ресурсній проблематиці, яка розглядає сутність і структуру, стратегію і тактику використання природних і суспільно-економічних ресурсів, не останнє місце посідає питання виявлення, аналізу та оцінки природних РТР. На сучасному етапі такими науковцями, як А.Ю. Александрова [1], Д.Л. Арманд [2] О.О. Бейдик [3], М.Б. Біржаков [5], тощо, в тому чи іншому обсязі систематизовані методологічні основи та вдосконалені методики оцінки РТР. Так, наприклад, А.Я. Бовсуновська та С.Н. Голубнича [12] пропонують рекреаційну оцінку (що генетично відноситься до розряду соціальних) здійснювати такими методами, як нормативно-індексний, балансовий, графічний, картографічний, експертний, статистичні та математичні, бальної оцінки. Ґрунтуючись на цих концептуальних засадах нижче розглянемо результати, які нами отримані під час їхнього прикладного застосування щодо території Королівства Іспанія.

Виклад основного матеріалу. Важливим для туризмології є питання про ступінь вивченості РТР окремих регіонів і країн світу. Зокрема, воно актуальне стосовно територій із широко використовуваним РТП, класичним прикладом яких є Іспанія. Географічне положення Королівства в цілому зумовлює сприятливість і різноманітність її природних компонентів, таких як кліматичні умови, рельєф, водні ресурси тощо, які виступають “природним підґрунтям” туристської діяльності в країні. Як показує здійснений нами наукометричний аналіз публікацій (видання “Міжнародний туризм”, “GEO”, “Вояж и Отдых”, “Вокруг Света”) 2003 – 2004 років, різноманітним аспектам досліджуваної

проблематики присвячені численні публікації. Серед них можна виділити шість напрямів аналізу РТР Іспанії: 1) природних РТР (дослідження об'єктів та явищ природного походження – пляжів, гірських систем Іспанії, тощо); 2) природно-антропогенних РТР (досліджуються геосистеми, до складу яких входять як природні, так і антропогенні об'єкти – національні парки Іспанії, тощо); 3) архітектурно-історичні РТР (різні типи архітектурно-містобудівних споруд); 4) біосоціальні РТР (культурно-історичні та інші об'єкти, пов'язані з певним життєвим циклом – епізодом, наприклад, життя і творчість Сальвадора Далі тощо); 5) інфраструктурні РТР (заклади, що становлять матеріальну базу розміщення рекреантів та туристів – готельні мережі, транспортні шляхи сполучення, об'єкти харчування Іспанії); 6) картографічні РТР (картографічні твори різного виду, що відображають просторово-часові характеристики окремих рекреаційно-туристичних ресурсів території – карти-плани окремих міст або провінцій Іспанії) тощо. Аналіз цих періодичних видань дозволив виділити декілька основних аспектів ресурсно-рекреаційної проблематики щодо Іспанії. Найчастіше характеризуються природно-рекреаційні та архітектурно-історичні ресурси країни, оскільки вони становлять основу туристичної діяльності та є сильними мотиваторами туристського інтересу. Приблизно від 3 до 5 статей з цих аспектів щорічно розміщуються на сторінках видань “Міжнародний туризм”, “GEO” та “Вояж и Отдых”. Це більш суттєва і стабільна щодо публікацій складова цих періодичних видань. Третє місце за частотою згадувань належить природно-антропогенним РТР. Менша увага приділяється біосоціальним РТР – про видатних людей Іспанії пишуть лише один раз на рік. Утім така інформація зустрічається в усіх чотирьох виданнях.

Найбільша концентрація інформації щодо різноманітних РТР Королівства простежується у журналах “GEO” та “Вояж и Отдых”. У середньому на один рік в них припадає до 8-11 нотаток, статей, рекламних блоків, що стосуються саме Іспанії. Проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що всі статті у чотирьох періодичних виданнях, які так чи інакше стосуються Іспанії та її РТР, виконані більше у науково-художньому стилі, ніж у суто науковому. Це, ймовірно, додає статтям зацікавленості та дозволяє користуватися великому колу читачів. До речі, ці видання майже не несуть наукового навантаження і є мало цінними в аспекті здійснюваного нами дослідження.

Сьогодні в методологічно-науковій літературі, присвяченій вивченню РТР, все більш широке застосування знаходять бальні оцінки, вдосконалюється методика їх отримання. Теорія і практика застосування бальних шкал в цілому як наукового методу розглядалась у публікаціях Арманда Д.Л. [2], Поповкіна В.А [10], Потаєва Г.Р.[11] та ін. Згідно з метою нашого дослідження автором за допомогою оціночних методів проаналізовані різні аспекти та складові РТР Королівства Іспанія. При цьому дослідження передбачає розрахунки як простих, так і складних балів для оцінки окремих груп РТР країни. У дослідженні ми застосували інтегральний методологічний підхід, заснований на застосуванні окремих методик бальної оцінки, запропонованих різними авторами [2, 3, 11, 12 та ін.], доцільність чого виходить із особливостей території, географічного положення, історичних форм природокористування, притаманних Іспанії.

Дослідження проводилося у декілька етапів. Першим кроком було встановлення видів РР, сприятливих для здійснення рекреації в усіх АТО Іспанії (для різних видів туризму). Експертним шляхом виділені складові РТР країни: а) ресурси природного блоку – приморське положення, рельєф, кліматичні умови, гідрологічні та флористичні ресурси; культурно-історичні РР – пам'ятники історії та архітектури; та б) соціально-економічні (суспільні) ресурси, що представлені, перш за все, туристичною інфраструктурою країни. Другий етап передбачав розробку оціночних шкал по окремих РР Іспанії для різних видів туризму та розрахунок інтегральних оцінок. На заключному етапі проводився комплексний аналіз отриманих результатів. Випускаючи подробиці та окремі методологічні аспекти покомпонентної оцінки РТР території Королівства, зазначимо, що оцінкою були охоплені вісім категорій РТР Іспанії та окремі їх характеристики з метою оцінки придатності для розвитку декількох базових видів туризму, що становлять основу туристичної індустрії

країни, зокрема, лікувально-оздоровчого, спортивного та пізнавального, й окремо, враховуючи роль даної держави в цивілізаційному розвитку Європи та світу, для релігійного видів туризму (табл. 1).

Для кожного із зазначених показників оцінки РТР були розроблені власні шкали бальних оцінок, за якими оцінювалася кожна з 17 АТО Іспанії. Також розроблений повний каталог (інформаційна база даних) щодо суспільних РТР (пам'ятки ЮНЕСКО, фортеці, замки, храмові споруди, готелі й парадори та ін.), з детальною інформацією про кожного з об'єктів (оцінка стану, часу спорудження, архітектурного стилю, географічного положення, можливостей для застосування в туристсько-рекреаційних цілях тощо).

Також нами розроблена серія оціночних карт районування території Королівства Іспанія за рядом РТР: 1) Серія карт оцінки РТР АТО Іспанії (15 карт); 2) Серія карт забезпеченості РТР АТО Іспанії для розвитку різних видів туризму (5 карт).

Таблиця 1

Оцінювані РТР територій окремих АТО Королівства Іспанія

РТР природні (фізико-географічні)	РТР суспільні (соціально-економічні)
<p>А) Приморське положення: Коефіцієнт відносної віддаленості АТО від морських узбережь; Коефіцієнт середнього рангу приморського положення АТО</p>	<p>А) Історико-архітектурний потенціал АТО: Забезпеченість культурно-історичними пам'ятками; Кількість пам'яток світового значення, занесених до списку ЮНЕСКО; Забезпеченість та різноманіття споруд релігійного призначення; Забезпеченість АТО та різноманіття військових архітектурних пам'яток</p>
<p>Б) Рельєф АТО: Пересіченість (характер розчленування) рельєфу – максимальні та мінімальні відмітки території, амплітуда висот; Кількість гірських масивів, видатних вершин, висота снігової межі</p>	
<p>В) Кліматичні ресурси АТО: Комфортність амплітуди температур; Тривалість періоду з температурою понад +10°C; Середньорічна кількість опадів</p>	<p>Б) Інфраструктурні РТР – оцінка забезпеченості АТО готельною мережею: Кількість хостелів, casas, готелів, парадорів; Щільність (густота) готельної мережі; Категорійність інфраструктурних РТР</p>
<p>Г) Гідрологічні ресурси АТО: Загальна довжина річок; Густота річкової мережі</p>	
<p>Д) Біосферні РТР: Флористичне та фауністичне багатство (різноманіття) на території АТО; Лісистість території АТО; Забезпеченість природоохоронними об'єктами</p>	<p>В) Транспортна інфраструктура АТО: Густота шляхів сполучення (автодоріг та залізниць); Кількість портів (повітряних та морських)</p>

Їх створення визначене, по-перше, необхідністю узагальнення, систематизації численних розрахованих показників РТР Іспанії, а по-друге – можливістю їх практичного використання для вирішення питань туристичної індустрії, аналізу територіальної диференціації РТР Іспанії, прогнозування можливостей розвитку різних напрямів туризму окремих АТО. Модель співвідношення й структури складеної серії туристсько-рекреаційних карт подана на рис. 1.

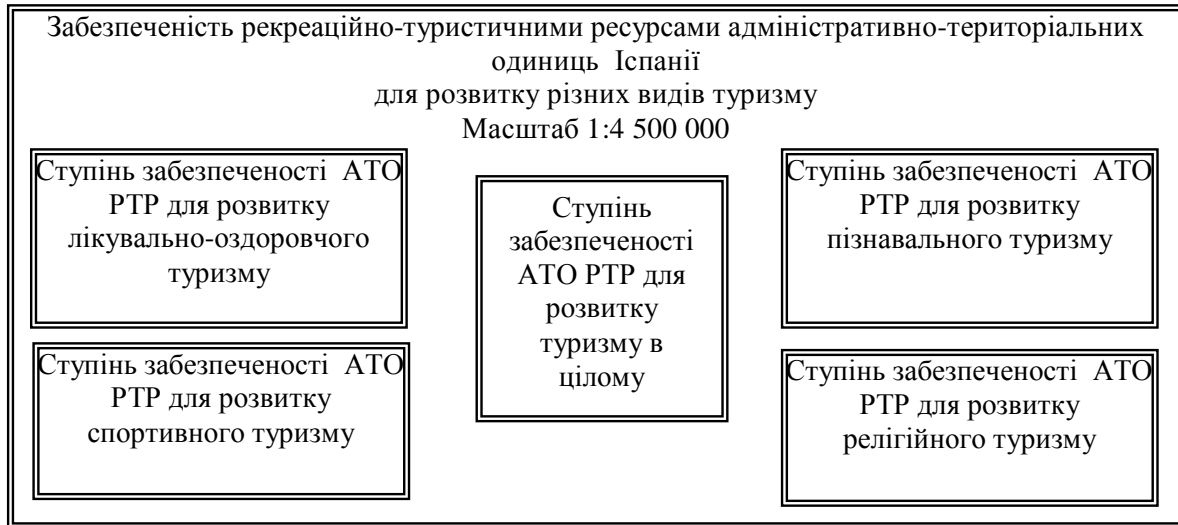

Рис. 1. Модель серії карт “Забезпеченість рекреаційно-туристськими ресурсами адміністративно-територіальних одиниць Іспанії для розвитку різних видів туризму”

Наші бальні оцінки показників кожного блоку (природних, соціально-економічних) РТР Іспанії дозволили на наступному етапі дослідження визначити інтегральний показник забезпеченості РТР АТО Іспанії і здійснити загальне районування території країни.

Туристичний потенціал певної території не обмежується лише ресурсами, придатними для рекреації, а містить і ряд інших ресурсів як природного, так і соціально-культурного походження. З метою визначення привабливості іспанських областей для розвитку базових видів туризму, наведена інтегральна бальна оцінка РТР для кожної АТО (табл. 2).

Отримані результати показали, що для потреб курортно-лікувального туризму ідеально підходить приморська область Андалузія, яка характеризується в даному аспекті як *ресурсонадлишкова*. Чотирнадцять з сімнадцяти областей Іспанії характеризуються як *ресурсозбалансовані* території, що можуть повністю задовольнити потреби рекреантів у лікуванні та пляжно-купальному відпочинку. Економічно маловигідним передбачається розвиток даного виду туризму в таких областях, як Арагон та Ла-Ріоха, що оцінені нами як *ресурсодефіцитні*, оскільки обидві території мають дещо обмежений потенціал курортно-лікувальних ресурсів, насамперед лісових та водних. До того ж, матеріальна туристична база в цих областях залишається ще досить слабкою.

Таблиця 2

Інтегральна оцінка забезпеченості РТР АТО Королівства Іспанія

Назва АТО (автономні області)	Вид туризму за метою туристської подорожі				Інтегральна оцінка РТР
	Курортно-лікувальний	Пізнавальний	Спортивний	Релігійний	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
1. Андалузія	+++	+++	+++	+++	+++
2. Арагон	+	++	++	+	+

1	2	3	4	5	6
3. Астурія	++	+	++	++	++
4. Балеари	++	+	++	+	+
5. Валенсія	++	++	++	++	++
6. Галісія	++	++	++	+++	++
7. Естремадура	++	++	++	++	++
8. Канари	++	+	++	+	+
9. Кантабрія	++	+	++	+	+
10. Кастилія-Ла-Манча	++	++	++	++	++
11. Кастилія-Леон	++	++	++	+++	++
12. Каталонія	++	+++	++	+++	++
13. Країна Басків	++	+	++	++	++
14. Ла-Ріоха	+	+	++	+	+
15. Мадрид	++	++	+++	++	++
16. Мурсія	++	+	++	+	+
17. Наварра	++	++	++	++	++

У тому випадку, коли планується використання території для маршрутно-пізнавального туризму, необхідно відмітити десять областей Іспанії. Дві з них – Андалузія та Каталонія – характеризуються високим естетичним потенціалом та великою кількістю і значним різноманіттям історико-архітектурних пам'яток, що ставить їх на перше місце за можливостями розвивати саме пізнавальний туризм. Інші вісім областей – Арагон, Валенсія, Галісія, Кастилія-Ла-Манча, Кастилія-Леон, Мадрид та Наварра – дещо поступаються двом попереднім територіям за своїм історико-архітектурним потенціалом, втім, здатні повністю задовольнити потреби рекреантів у даному виді туризму. Найменш перспективними для розвитку пізнавального туризму виявляються такі області, як Астурія, Балеарські та Канарські острови, Кантабрія, Країна Басків, Ла-Ріоха та Мурсія. Ці території вважаються ресурсодефіцитними для даного туристичного напрямку.

Усі області Іспанії, без виключення, характеризуються наявністю достатніх або надлишкових ресурсів, придатних для розвитку спортивного туризму. Адже в кожній АТО країни наявні певні природні ресурси – лісові, водні, геоморфологічні тощо, які дозволяють розвивати можливо не всі, але окремі види спорту.

Для розвитку релігійного туризму найбільш сприятливі умови склалися у межах Андалузії, Галісії, Кастилії-Леону та Каталонії. Надзвичайна різноманітність, територіальна насиченість та контраст архітектурних стилів культових споруд, разом із високим рівнем розвитку готельної та транспортної інфраструктури, ставлять ці області поза конкуренцією щодо здійснення релігійного туризму. Найменш перспективними для розвитку даного туристичного напрямку виявляються території Балеарських та Канарських островів, Кантабрія, Ла-Ріоха та Мурсія, адже всі ці території характеризуються значно обмеженою історико-архітектурною спадщиною, яка б могла скласти основу релігійного туризму.

За даними забезпечення РТР окремих АТО Іспанії проведена інтегральна оцінка цих ресурсів. Її визначення проводилося за співвідношенням ступеня забезпеченості останніми у межах кожної адміністративної одиниці Іспанії. При цьому у випадку однакового співвідношення рівнів забезпеченості обирався найменший.

Аналізуючи загальну картину забезпеченості областей Іспанії рекреаційними ресурсами за даною оцінкою, відзначимо, що лише Андалузія має максимально сприятливі умови для розвитку всіх з виділених видів туризму. Дещо нижчими, ніж в Андалузії, але в цілому значними туристичними можливостями характеризуються Галісія, Валенсія, Кастилія-Леон та Каталонія – області, що здатні забезпечити потреби рекреантів в будь-якому з чотирьох туристичних напрямів. Найгіршою виявляється забезпеченість туристськими ресурсами в Ла-Ріохі, адже за трьома з чотирьох видів туризму (за виключенням спортивного) вона не здатна надати відповідні рекреаційні умови, та Балеарських островів, на яких перспективи має лише лікувально-оздоровчий туризм.

Отже, можна сказати, що територія Королівства Іспанія характеризується високою сукупністю природних, соціально-економічних та культурно-історичних умов, необхідних для розвитку міжнародного туризму і аттрактивних для відпочиваючих; але не зважаючи на достатньо високий ступінь залучення цих ресурсів для розвитку туристської діяльності, переважна більшість регіонів країни все ж зберігає певний потенціал для того, щоб і в подальшому Іспанія залишалася в лідерах за обсягами туристських потоків. Найбільший “туристичний тиск” відчувають південні й південно-східні регіони Іспанії та її острівні частини; середній ступінь забезпеченості РТР і, відповідно, його використання, притаманне для центральної частини Іспанії; найменш використовуваними є РТР північної Іспанії, де зберігається й найвищий потенціал для розвитку туризму в майбутньому.

Література

1. **Алесандро А.Ю.** География мировой индустрии туризма. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1998. – 82 с.
2. **Арманд Д.Л.** Бальные шкалы в географии // Известия АН СССР. Серия географическая. – 1973. – №2. – С.15-21.
3. **Бейдик О.О.** Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування: Монографія. – К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2001. – 395 с.
4. **Бейдик О.О.** Районування і ресурси як базові поняття рекреаційної географії та географії туризму // Розвиток туризму в Україні. Проблеми і перспективи: Зб. наук. статей. – К. – 1995. – С 14–18.
5. **Биржаков М.Б.** Введение в туризм. – М.–СПб.: “Невский фонд”, 2003. – 320 с.
6. **Голубничая С.Н.** Основы экскурсионного дела. – Донецк: ДИТБ, 2003. – 190 с.
7. **Квартальнов В.А.** Туризм. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 310 с.
8. **Крачило Н.П.** География туризма. – М.: Мысль, 1987. – 230 с.
9. **Олійник Я.Б., Степаненко А.В.** Теоретичні основи туризмології. – К.: Ніка-Центр, 2005. – 316 с.
10. **Поповкін В.А., Калітенко А.П., Родзинка В.О.** Рівні соціально-економічного розвитку регіонів України // Наук. доп. націон. ін-ту стратег. досліджень. – 1994. – Вип. 24.– С. 36-41.
11. **Потаева Г.Р.** Оценка рекреационно-географического положения городов Белорусской ССР. Автореф. – Минск. 1988.
12. **Теория исследований районов Донбасса** / Авт.-сост.: А.Я. Бовсуновская, С.Н. Голубничая. – Донецк: ДИТБ, 2003. – 130 с.

© **О.Є. Афанасьєв**

Надійшла до редакції 30.01.2007 р.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Алєйнікова Галина Матвіївна – проректор з науково-методичної роботи Донецького інституту туристичного бізнесу, професор кафедри менеджменту, доктор технічних наук, доцент.

Амоша Олександр Іванович – директор Інституту економіки промисловості НАН України (м. Донецьк), лауреат Державної премії України у сфері науки і техніки 2003 р. за цикл праць “Розробка і впровадження техніко-технологічних і організаційно-економічних рішень при активній інвестиційній політиці, що забезпечують найвищу продуктивність видобутку вугілля”, доктор економічних наук, професор, академік НАН України.

Антонюк Валентина Полікарпівна – старший науковий співробітник інституту економіки промисловості НАН України (м. Донецьк), кандидат економічних наук.

Афанасьєв Олег Євгенійович – доцент кафедри фізичної і економічної географії Дніпропетровського національного університету, кандидат географічних наук.

Ахмедов Ікром Акрамович – доцент Ташкентського державного економічного університету, кандидат економічних наук, доцент.

Балашова Раїса Іванівна – перший проректор, директор навчально-тренувального туристичного підприємства Донецького інституту туристичного бізнесу, професор кафедри економічних дисциплін, кандидат економічних наук, доцент.

Басюк Дарина Іванівна – доцент Київського університету туризму, економіки і права, кандидат педагогічних наук, доцент.

Безпарточний Максим Григорович – доцент кафедри економіки підприємства Полтавського університету споживчої кооперації України, кандидат економічних наук.

Берг Маріана Олексіївна – менеджер-методист відділу практики, екскурсій і туризму Донецького інституту туристичного бізнесу.

Березін Олександр Вікторович – завідувач кафедри економіки підприємства Полтавського університету споживчої кооперації України, доктор економічних наук, професор.

Бітієв Ярослав Анатольович – головний фахівець сектору з питань туризму і туристів Управління культури і туризму в Донецькій облдержадміністрації.

Блакберн Андрій Альфредович – старший науковий співробітник Наукового центру комплексних досліджень рекреаційних територій Донецького інституту туристичного бізнесу, кандидат біологічних наук.

Близнюк Анатолій Михайлович – голова Донецької обласної ради, кандидат наук з державного управління.

Бовсуновська Ганна Яківна – директор Наукового центру комплексних досліджень рекреаційних територій Донецького інституту туристичного бізнесу, доцент кафедри організації туризму, кандидат технічних наук.

Большенко Світлана Федорівна – доцент кафедри менеджменту Київського економічного інституту менеджменту Північнодонецького факультету ЕКОМЕН, кандидат економічних наук, доцент.

Васильєва Олена Віталіївна – заступник директора з виховної роботи школи I – III ступенів № 13 м. Дзержинська.

OUR CONTRIBUTORS

Aleynikova Galina Matveyevna – Pro-rector on Scientific Methodical Work of Donetsk Institute of Tourist Business, Professor of the Chair of Management, Doctor of Engineering, Docent.

Amosha Alexandr Ivanovich - Director of the Institute of Industrial Economics at the National Academy of Sciences of Ukraine (Donetsk), in 2003 winner of the State Prize of Ukraine in the Science and Technology Area for the series Development and introduction of technical–technological and organizational–economic strategies for an active investment policy to provide the greatest mining productivity, Doctor of Economics, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of Ukraine.

Antonyuk Valentina Polikarpovna - Senior Scientific Employee of the Institute of Industrial Economy NAN of Ukraine (Donetsk), Candidate in Economics.

Afanasyev Oleg Evgenyevich – Docent of the Chair of Physical and Economic Geography of the Dnepropetrovsk National University, Candidate in Geography.

Akhmedov Ikrom Akramovich – Docent of the Tashkent State Economic University, Candidate in Economy, Docent.

Balashova Raisa Ivanovna – First Pro-rector, Director of the Educational Tourism Enterprise of Donetsk Institute of Tourist Business, Professor of the Chair of Economic Disciplines, Candidate in Economics, Docent.

Basyuk Darya Ivanovna - Docent of the Kiev University of Tourism, Economy and Law, Candidate in Pedagogy, Docent.

Bezpartochnyy Maxim Grigoryevich – Docent of the Chair of Economy of Enterprises of the Poltava University of Consumers Cooperation of Ukraine, Candidate in Economics.

Berg Marianna Alekseyevna - Manager - Methodologist of the Department of Internship, Excursions and Tourism of Donetsk Institute of Tourist Business.

Berezin Alexandr Viktorovich – Head of the Chair of Economy of Enterprises of the Poltava University of Consumers Cooperation of Ukraine, Doctor in Economics, Professor.

Bitiyev Yaroslav Anatolyevich – Head Expert of the Sector for the Issues of Tourism and Tourists of the Administration of Culture and Tourism in the Donetsk State Regional Administration.

Blackburn Andrey Alfredovich - Senior Researcher at the Scientific Center for Advanced Research on Recreational Territories at Donetsk Institute of Tourist Business, Candidate in Biology.

Bliznyuk Anatoliy Mikhaylovich - Chairman of the Donetsk Regional Council, Candidate in Public Administration Sciences.

Bovsunovskaya Anna Yakovlevna – Head of the Scientific Center for Advanced Research of Recreational Territories at Donetsk Institute of Tourist Business, Docent in the Chair of Organization of Tourism, Candidate in Engineering.

Bolshenko Svetlana Fyodorovna – Docent of the Chair of Management of the Kiev Economic Institute of Management of the Severodonetsk Faculty EKOMEN, Candidate in Economy, Docent.

Рекомендовано до друку вченою радою
Донецького інституту туристичного бізнесу
Протокол № 4 від 27.04.2006 р.

Підписано до друку 28.06.2007. Формат 60x84/8.
Умов. друк. арк. 21,4. Облік.-вид. арк. 19,9.
Тираж 100 прим.
Ціна договірна.

**Надруковано в друкарні ТОВ «Норд Комп'ютер»
на цифровому лазерному видавничому комплексі
Rank Xerox DocuTech 135.
Адреса: м. Донецьк-114, вул. Університетська, 112.
Телефон: (062) 386-35-77.**

**Редакційна колегія журналу «Вісник ДІТБ»
запрошує вчених і спеціалістів до співробітництва
при підготовці до видання дванадцятого випуску журналу**

Журнал “Вісник ДІТБ” 12

включено до переліку № 10 наукових спеціальних видань України (додаток до постанови президії ВАК України від 12.06.2002 р. № 1-05/6 // Бюлетень ВАК України. – 2002. – № 9. – С.7): *Економічні науки. Серія. Економіка, організація і управління підприємствами (в туристичній сфері).*

Свідоцтво про державну реєстрацію: серія КВ № 7470 видано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України 24.06.2003 року.

Головний редактор журналу – д. е. н., проф. Туріянська Марія Михайлівна.

Заступники головного редактора: к.т.н., доц. Данильчук Валентин Федорович, д.т.н. Алейнікова Галина Матвіївна.

Вимоги до авторських рукописів

Редакція приймає оригінальні, не опубліковані раніше статті, які відповідають теоретичному та практичному профілю журналу, мають наукову та практичну цінність. Тематика публікацій, які подано до журналу, повинна відповідати таким напрямкам: управління підприємствами в туристичній сфері; економіка та організація туризму; економіка туристичних послуг і маркетинг.

Кількість авторів статті повинна бути не більше трьох.

Наукові статті повинні відповідати вимогам Постанови президії Вищої атестаційної комісії України від 15.01.2003 р. № 7-05/1 „Про підвищення вимог до фахових видань, внесених до переліків ВАК України” (Бюлетень ВАК України. – 2003. – № 1. – С. 2).

Список використаної літератури друкується після тексту статті. Джерела в списку літератури необхідно розмішувати у порядку їх згадування в тексті. Вони наводяться у квадратних дужках. Наприклад [7, с. 13] – джерело 7 за списком, сторінка 13. Якщо джерело згадується в статті декілька разів, посилання на нього треба робити під тим номером, під яким його вже розміщено у списку літератури.

Статті аспірантів та здобувачів повинні мати рекомендацію наукового керівника.

Обсяг статті – 7–10 сторінок формату А4. Статті публікуються на мові оригіналу (українська, російська). До статті необхідно подати: *анотацію* (українською, російською та англійською мовами) та на окремому аркуші *відомості про авторів* (прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, учене звання, місце роботи, посада, службова адреса, телефони, e-mail).

Статті подаються у 2-х примірниках на паперовому носії та в електронному вигляді на дискеті 3,5, або можуть бути надіслані електронною поштою до 20 грудня 2007 року.

Вимоги до оформлення статті

Текст повинен відповідати структурній схемі: індекс УДК – розташовується у верхньому лівому кутку сторінки. Нижче, через 2 інтервали: прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь та вчене звання авторів (рядковими жирними буквами, через кому); назва організації (в круглих дужках через кому, курсивом); назва статті (прописними жирними буквами); анотація (рядковими буквами, шрифт – 12 pt).

Статті подаються у форматі редактора Microsoft Word, шрифт Times New Roman, 14 pt, інтервал – 1,5, береги – верхній, нижній, правий – 20 мм, лівий – 25 мм.

Редакційна колегія приймає рішення про прийом статей до публікації або їх відхилення та залишає за собою право на їх редагування.

Вартість публікації – 12 гривень за сторінку А4. Оплата здійснюється після прийняття статті до публікації редакційною колегією. Вартість наукового журналу «Вісник ДІТБ» – 30 грн.

Адреса редакційної колегії журналу “Вісник ДІТБ”:

Туріянська М.М., вул. Університетська, 94, м. Донецьк, 83114, Україна.

E-mail: ditb@ditb.donbass.com – для М.М. Туріянської.

Контактний телефон: (062) 381-99-63. Факс (062) 311-25-04.

Банківські реквізити

Отримувач платежу: ПВНЗ “Донецький інститут туристичного бізнесу”, код ОКПО 19378942, р/р 26002301534126 в філії Київського відділення Промінвестбанку України м. Донецька, МФО 334271.

Свідоцтво про реєстрацію платника податку на додану вартість № 07304038.

Ідентифікаційний податковий номер 193789405628.

Призначення платежу: за публікацію статті (прізвище) або за журнал “Вісник ДІТБ”, № 12.